

INFORMACE Z ČESKÝCH ČASOPISŮ č. 4/2019

Výběrová rešerše z Pedagogické bibliografické databáze. Plné texty článků lze objednat emailem na adrese studovna@npmk.cz

1.

Slovník nářečí českého jazyka / Zuzana Hlubinková -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Nová čeština doma a ve světě -- ISSN 1805-367X -- Roč. 2018, č. 1 (2018), s. 31-33.

Slovník nářečí českého jazyka <https://sncj.ujc.cas.cz/>

Představení elektronického Slovníku nářečí českého jazyka, který byl na počátku roku 2016 zpřístupněn na www stránkách Ústavu pro jazyk český AV ČR. Zveřejněna byla zatím pouze hesla začínající písmeny A-C. Jedná se o nediferenční slovník vycházející z neustále doplňované materiálové databáze, který obsahuje nejen dialektismy, ale i výrazy shodující se se spisovným jazykem, které jsou zároveň základem odvozenin nebo víceslovných pojmenování.

nářečí ; čeština ; slovník ; lexikologie ; databáze ; Ústav pro jazyk český (Akademie věd ČR)

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472809>

2.

K **bázovým principům popisu mluvnice češtiny pro jinojazyčné mluvčí =**
On Basic Principles of Description of Czech Grammar for Foreigners /
Milan Hrdlička -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Český jazyk a literatura -- ISSN 0009-0786 -- Roč. 69, č. 4 (2018/2019), s. 157-163.

Podoba popisu mluvnické roviny češtiny pro potřeby cizinců je spojena s množstvím různorodých faktorů - postavením mluvnice ve vyučovací metodě, mateřtinou cizinců, úrovni jejich komunikačních schopností v češtině, věkem, vzděláním, důvody studia češtiny. Ke klíčovým parametrům, na něž se autor soustředil v příspěvku, patří také trojice protikladných principů: indukce-

dedukce, deskripce-preskripce, sémaziologie-onomaziologie. V článku jsou podrobně vysvětleny a naznačeny jejich přednosti a problémové momenty.

čeština ; cizí jazyk ; cizinec ; gramatika ; lingvistika ; sémantika ; mluvený jazyk ; onomastika ; nerodilý mluvčí

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472756>

3.

Vývojové proměny učebnic cizích jazyků / Stanislav Jelínek -- cze --
Obsahuje bibliografické odkazy

In: Cizí jazyky : časopis pro teorii a praxi vyučování cizím jazykům -- ISSN 1210-0811 -- Roč. 62, č. 2 (2018/2019), s. 3-8.

Příspěvek se věnuje vybraným vývojovým proměnám českých učebnic cizích jazyků vydávaných v průběhu a zejména ke konci 20. století. Uvádí charakteristické rysy a příklady učebnic založených na původní přímé metodě z konce 19. a začátku 20. století, učebnic založených na synchronním konfrontačním popisu jazyků, dále učebnic vycházejících z různých zahraničních lingvodidaktických koncepcí (audioorální metoda, audiovizuální strukturně globální metoda aj.) a nejnovějších učebnic korespondujících s komunikativní orientací výuky cizích jazyků. Upozorňuje na to, že v závěru století se v učebnicích cizích jazyků projevuje snaha o zvýraznění sociokulturních aspektů cizojazyčné výuky a že se na přelomu století ve výstavbě učebnicových lekcí prosazuje odklon od krajností zdůrazňujících jen některé komponenty a návrat k vyváženosti jednotlivých prvků.

učebnice ; cizí jazyk ; vyučovací metoda ; analýza ; obsahová analýza ; historické hledisko

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472592>

4.

Tvoje sestra si úkol nikdy nezapomněla! / Daniela Kramulová -- cze

In: Rodina a škola [cze] -- ISSN 0035-7766 -- Roč. 66, č. 1 (leden) (2019), s. 24-25.

Autorka článku, psycholožka, se zabývá problematikou vztahů mezi sourozenci. Jak se jejich vztahy vytvářejí, jak fungují sourozenecké konstelace, charakterizuje sourozenecké pozice a hledá souvislosti mezi pořadím sourozenců, jejich psychikou a inteligencí. Upozorňuje na nevhodnost porovnávání sourozenců, jak doma, tak i ve škole a uvádí několik příkladů z praxe. První roky sourozeneckého soužití mohou vztahy bratrů a sester ovlivnit na dlouhá léta.

sestra ; bratr ; sourozenec ; vztahy mezi vrstevníky ; vztah rodiče-dítě ; vztah učitel-žák ; komparace ; psychologie osobnosti ; jedináček ; výchova dítěte ; povaha ; psychické vlastnosti ; konstelace

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472653>

5.

Přimlouvám se za sumýše / Karel Oliva ; [Autor interview] Jan Nejedlý -- cze
In: Rodina a škola [cze] -- ISSN 0035-7766 -- Roč. 65, č. 9 (listopad) (2018), s. 6-8.

Rozhovor s jedním z největších znalců českého jazyka Karlem Olivou. Jak se tento odborník dívá na výuku češtiny? Neučíme děti zastaralou podobu jazyka (např. některá vyjmenovaná slova)? Nepřetěžujeme žáky zbytečnou teorií (např. poměry mezi větami, větné členy typu doplněk), zatímco mladší generace nemá dostatečnou praxi ve spisovném mluveném projevu? Mládež nedokáže rozlišovat mezi různými úrovněmi jazyka, nejsou schopni užít jinou jazykovou vrstvu, když mluví mezi sebou nebo když mluví s dospělými. Další otázky směřují ke státním přijímacím zkouškám a maturitám z jazykového hlediska. K. Oliva poukazuje i na časté používání vulgarit v knihách: Otázkou je, jestli jde pouze o jazyk nebo jestli tím nehrubne celá společnost i způsob toho, jak spolu žijeme.

jazyk ; mateřský jazyk ; čeština ; jazyková dovednost ; jazyková výuka ; obsah výuky ; komunikační schopnost ; řečová dovednost ; řečový úzus ; hovorový jazyk ; mluvený jazyk ; interview ; spisovná čeština ; spisovný jazyk

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472610>

6.

Audiovizuální výchova za ZUŠ / Růžena Pekařová -- cze

In: Učitelství : týdeník pro učitele a přátele školy -- ISSN 0139-5718 --
Roč. 122, č. 10 (2019), s. 23-24.

Předmět audiovizuální výchova lze začlenit do vzdělávací oblasti Umění a kultura na základních školách a gymnáziích. Autorka článku se zabývá otázkou zavádění audiovizuální tvorby a filmové a audiovizuální výchovy (F/AV) na ZUŠ. F/AV je jednou z forem multimediální tvorby, která je součástí RVP ZUŠ. Cílem výuky je rozvoj postojů a schopností informace a znalosti využít v reálném životě. F/AV naplňuje většinu klíčových kompetencí a rozvíjí je komplexně (řešení problémů, sociální a personální rozvoj v průběhu práce v týmu, kompetence k učení aj.). Základem je animace. Vzdělávání učitelů v této oblasti nemá koncepci. Je nabízeno pouze jednostranné studium. Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu se snaží o vytvoření společné platformy. Více informací je uvedeno na webových stránkách.

audiovizuální metoda ; vzdělávací program ; základní umělecká škola ; multimediální metoda ; vyučovací předmět ; základní škola ; gymnázium ; filmová výuka ; umělecká výchova ; film ; rámcový vzdělávací program ; cíl výuky ; způsobilostní minimum ; vzdělávání učitelů ; koncepce ; znalost ; audiovizuální technika ; Asociace pro filmovou a audiovizuální výchovu ; Česko ; animace

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472729>

7.

Jazykovědný pohled na nomenklaturu = Nomenclature from Linguistic Point of View : přínos pro výuku přírodních věd : Its Benefits for Teaching Science / Jana Poupová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy: 7

In: Biologie, chemie, zeměpis : časopis pro výuku přírodovědných předmětů na základních a středních školách -- ISSN 1210-3349 -- Roč. 28, č. 1 (2019), s. 4-9.

Článek je příspěvkem mezinárodní vědecké konference DidSci Plus, která se konala v červnu 2018 v Praze. Zabývá se názvoslovím z oblasti přírodních věd, zejména, jak naučit žáky terminologii neboli názvy vlastností, vztahů a dějů v daném oboru. Autorka zformulovala několik poučení, která v zapamatování terminologie pomáhají: 1) název často vystihuje nápadný rys nositele, 2) název

upomíná na objevitele, 3) název je přejat z latiny či řečtiny, 4) název může být zavádějící, neznáme-li jeho etymologii, 5) neznalost původu názvu může vést k jeho chybnému používání, 6) některé pojmy mohou být použity jako místopisný název, 7) názvy mají historické opodstatnění a během let se mění. Názvosloví by se měla věnovat pozornost i z jazykového hlediska, může to usnadnit žákům jejich učení.

přírodní vědy ; terminologie ; odborný jazyk ; výuka

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472449>

8.

Aktuální výskyt rizikových faktorů ischemické choroby srdeční u dětí v ČR v roce 2016 / Procházka B., Kratěnová J., Žejglicová K., Puklová V., Urbanová Z. -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Česko-slovenská pediatrie : časopis České a Slovenské pediatrické společnosti -- ISSN 0069-2328 -- Roč. 73, č. 8 (prosinec) (2018), s. 501-508.

Uvedeny jsou výsledky aktuálního průzkumu výskytu rizikových faktorů ischemické choroby srdeční u dětí v České republice v roce 2016. Na základě vývoje nadváhy a obezity z devadesátých let 20. století vyplývá, že od roku 2011 se zmírnil nepříznivý vývoj nadváhy a obezity, poklesla průměrná hladina lipidů a méně dětí je zařazeno do kategorie rizikových pro výskyt předčasné aterosklerózy. Výsledkem je i následný pokles morbidity a mortality na kardiovaskulární onemocnění u dospělých.

pediatrie ; medicína ; nemoc ; lékař ; dítě ; srdeční choroba ; průzkum ; výsledek výzkumu ; životní styl ; pohyb ; obezita ; riziková skupina ; úmrtnost ; působení ; Česko ; nadváha ; morbidita ; 2016

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472598>

9.

Syndrom vyhoření a životní styl učitelů českých základních škol / Radek Ptáček, Martina Vňuková, Jiří Raboch, Irena Smetáčková, Pavel Harsa, Lucie Švandová -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Řízení ve školství : [publikace pro řídicí pracovníky ve školství] -- ISSN 2336-7768 -- Roč. 27, č. 1-2 (2019), s. 48-58.

Cílem studie bylo zjistit míru vyhoření u učitelů základních škol a identifikovat hlavní zdroje vyhoření a jejich souvislost s životním stylem. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zjištění dat o anamnéze, výkonu profese učitele a životním stylu. Výsledky ukázaly, že 53,2% učitelů považují svou práci za zdroj dlouhodobého stresu vedoucího k vyhoření. Pouze 16% učitelů uvádí absenci syndromu vyhoření. Vyhoření je asociováno s životním stylem učitelů, kteří jasně neoddělují práci a volný čas. Jako další signifikantní prediktory byly označeny nedostatečný odpočinek a špatný spánkový režim.

učitel ; zaměstnání ; profesní dráha ; výkonnost ; únava ; stres ; syndrom vyhoření ; psychická zátěž ; základní škola ; výsledek výzkumu ; dotazování ; životní styl ; prevence ; Česko ; 2016-2017

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472727>

10.

Žádná emoce tu není jen tak bezdůvodně / Kateřina Rodná ; [Autor interview] Marie Těthalová -- cze

In: Informatorium 3-8 : časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách -- ISSN 1210-7506 -- Roč. 25, č. 10 (prosinec) (2018), s. 8-11.

Rozhovor s psycholožkou Kateřinou Rodnou o dětských emocích. Děti také mají své starosti a prožívají smutek, úzkost a deprese. Depresi mohou mít i kojenci, jen je těžko rozpoznatelná. Existuje sice i zdravá míra úzkosti, ale většinou vzniká díky nezpracovanému traumatu nebo vlivem dědičnosti. Možnosti léčby depresivních a úzkostných poruch u dětí. Jak může pomoci pedagog. Syndrom vyhoření u pedagogů, jak mu předcházet.

předškolní výchova ; předškolní dítě ; malé dítě ; pedopsychologie ; emoce ; deprese ; úzkost ; učitel ; syndrom vyhoření ; prevence

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472119>

11.

Zakotvení statusu českého jazyka v našem právním řádu / Pavel Sojka -- cze
-- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Nová čeština doma a ve světě -- ISSN 1805-367X -- Roč. 2018, č. 2 (2018),
s. 14-20.

Příspěvek se zamýšlí nad zvláštností českého právního řádu, v němž na rozdíl od velké většiny evropských zemí chybí explicitní zakotvení úředního jazyka. V České republice neexistuje příslušný ústavní článek ani jazykový zákon nebo jiný zákon, v němž by se vyskytoval termín úřední jazyk. V první části se věnuje historii českého jazykového práva, zejména vývoji situace v 90. letech, ve druhé části přináší přehled o způsobech zakotvení statusu úředního jazyka v evropských zemích.

čeština ; úřední jazyk ; právo ; legislativa ; právní status ; jazyková politika ;
historické hledisko ; Česko ; Evropa

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472816>

12.

A já zjistila, že romsky se dá i psát / Karolína Telváková -- cze

In: Romano vod'i = Romská duše -- ISSN 1214-8660 -- Roč. 2018, č. 12 (2018),
s. 16-17.

Ilona Ferková patří k nejvýznamnějším představitelům romské literární tvorby po roce 1989. Ke psaní ji přivedla etnoložka Milena Hübschmannová. Aktivně publikovala v řadě romských periodik i v antologii romské prózy Čalo vod'i. Vychází z reálných příběhů a věnuje se i tabuizovaným tématům (chudoba, domácí násilí, odebrání dětí do ústavní péče). Píše v romském jazyce a snaží se tak udržet romskou slovesnost pro další generace.

Romové ; romština ; literatura ; spisovatel ; chudoba ; domácí násilí ; ústavní
výchova ; Ferková, Ilona, ; Ferková, Ilona, ; realita ; příběhy ; tabu

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472799>

13.

O situacích zvaných dramatickými = On Situations Called Dramatic / Josef Valenta -- cze -- Obsahuje bibliografické odkazy

In: Tvořivá dramatika -- ISSN 1211-8001 -- Roč. 30, č. 1 (2019), s. 1-8.

Příspěvek se zabývá propojením divadelní a mimodivadelní dramatičnosti. Jeho autor se nejprve zamýšlí nad pojmem dramatičnost a upozorňuje na různé životní situace, jež se nazývají dramatické. Poté se věnuje dramatickýchové práci, pro niž jsou dramatické situace předlohami, předmětem analýzy a ztvárňování. Upozorňuje ale i na skutečnost, že reálné dramatické situace (mezi tvůrci navzájem či mezi tvůrcem a postavou) při tvorbě samé zároveň vznikají. Při klasifikaci dramatických konfliktů vychází autor příspěvku z bohaté odborné literatury.

dramatická výchova ; pojem ; analýza ; odborná literatura ; divadlo ; tvůrce ; život ; konflikt ; klasifikace ; dramatičnost

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472720>

14.

Praha a její knihovny / Jan Vávra -- cze

In: Čtenář : měsíčník pro práci s knihou -- ISSN 0011-2321 -- Roč. 71, č. 2 (2019), s. 70-74.

Sloučení Prahy a okolních měst a obcí v r. 1922. Ve většině z nich už veřejná obecní knihovna existovala (bylo jich celkem 16). Veřejné knihovny v Praze před r. 1919. Veřejná obecní knihovna královského hlavního města existovala od r. 1891. Vznik zákona o veřejných knihovnách 22. 7. 1919, jejich cílem bylo doplňovat a prohlubovat vzdělanost všech vrstev obyvatelstva. Naplňování zákona, vznik nových poboček ve starých i nových budovách. V současnosti zde působí Městská knihovna v Praze s 42 pobočkami, která provozuje také tři pojízdné knihovny s cca 35 stanicemi. Sdílení služeb všech pražských knihoven.

knihovna ; historické hledisko ; služby ; legislativa ; zákon ; role ; Praha (Česko)

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472590>

15.

Byl svatý Vladimír pokřtěn na Krymu? / Vladimír Vavřínek -- cze --
Obsahuje bibliografické odkazy

In: Dějiny a současnost : kulturně historická revue -- ISSN 0418-5129 -- Roč. 41, č. 3 (2019), s. 13-16.

Toto číslo časopisu je z velké části věnováno Krymu. Článek se zabývá christianizací Ruska, konkrétně přijetím křesťanství kyjevským knížetem Vladimírem r. 988. Křesťanství začalo do oblastí Dněpru pronikat již několik desítek let předtím. Oblasti osídleny Varjagy, normanskými bojovníky a kupci. Kníže Vladimír jako zastánce pohanství, avšak během doby si uvědomil, že chce-li prosadit pevnou ústřední vládu, musí se opřít o vhodnější ideologii. Podle legendy byl kníže raněn slepotou a dal se pokřtít, aby mu Bůh navrátil zrak. Po jeho prohlédnutí se dalo pokřtít mnoho mužů z jeho družiny ohromených tímto zázrakem. Sňatek Vladimíra s byzantskou princeznou Annou a tím i posílení jeho mezinárodní prestiže. Dobývání města Cherson na Krymu, které se jeví spíše jako Vladimírova válečná kořist než jako místo jeho křtu.

dějepis ; dějiny středověku ; křesťanství ; historické hledisko ; Vladimír, kníže Kyjevské Rusi ; Vladimír, kníže Kyjevské Rusi ; Kyjevská Rus ; christianizace ; křest ; století 10 ; 988

ABA012

<http://katalog.npmk.cz/documents/472648>